

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:
Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Apare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Tinerii nostri și căriera preoțească.

La fieștecare început de an școlar, de vre-o câțiva ani încoace, se repetă mereu fenomenul îngrijitor pentru biserica noastră, că toate școalele superioare se suprapopulează de studenți, numai seminarile noastre teologice rămân sărace de cercetători, numai la porțile lor nu prea bat tinerii! Așa dela sine se pune întrebarea, cari pot fi cauzele, cari determină generațiile noastre tinere să ocolească căriera preoțească?

După modesta mea părere, primul loc de unde pornește osânda contra bisericii noastre sunt școalele secundare. Nu că cineva ar lucra sistematic contra bisericii și contra slugitorilor ei în aceste școli, dar e ceva firesc cu tinerii cari vin de acasă la aceste școli cu sufletele poate pline de credință, cu timpul, fără să vrea, se desbracă de concepțiile, asupra vieții cari le-au avut ca copii.

Întreg învățământul din școalele secundare deschid perspective noi cu viața sufletească a studenților, aici se raționează, se documentează se caută încontinuu legătura dintre efect și cauză, nu se mai „crede”. În special științele naturale dominate de curentul materialist evoluționist au puternicul dar, de a influența tineretul în detrimentul bisericii și a credinței. Originea lumii, originea omului, fenomenele chimice-fizice nu se mai propun aici în lumina credinței, așa cum au învățat studenții nostri să-le cunoască în școala lor dela sate, ci pe baza celor mai recente descoperiri ale marilor naturaliști.

În laboratorul fizic studenții au ocazia să se convingă despre adevărul unor legi naturale. Și dacă în lungi ani de școală pe lângă aceste experimente se mai adaugă și mărturisirea de credință a profesorului nu prea pretinească bisericii, chipul sufletească al studenților după absolvarea celor opt clase liceale este ușor de ghicit. Ah! două suflete se sbat în pieptul lor! Unul este cel adus de acasă, care nu se poate desbăra de influința creșterii de acasă și celalalt suflet este cel

câștigat în școală, care a avut ocazia să cunoască viața în formă științifică.

La experiențele primite la școală se mai asociază apoi și influențele necontrolabile ale vieții de oraș. Nici părinții nici profesorii nu au putința să controleze pas de pas viața și contactul social al tinerului student și este lucru bine știut că nici viața de stradă, nici convenirile studențești nu sunt tocmită în așa fel ca pentru dragostea față de biserică și față de căriera preoțească se rezulte ceva bun.

Altă împrejurare de toată importanța și greutatea este și aceea, că chiar timpul dela 14 până la 20 ani este intervalul cel mai critic din viața omenească și mai periculos pentru viața religioasă.

Nici când nu e mai pornit omul contra ori cărei autorități, contra ori cărei conduceri, contra ori cărei îndrumări poruncitoare, ca chiar la vârsta aceasta. Ideaul omului la vârsta aceasta este libertatea desăvârșită, orice părere contrară are pentru el aspectul de stăvilă sufletească și-l indeamnă la opoziție dârză.

Este deci ceva natural, ca tinerul nostru între sufletul lui și între studiul teologiei se vadă o nepotrivire.

Deci nu numai motive de ordin material, ci în primul rând motive sufletești fac pe tinerii nostri să treacă indiferenți pe lângă porțile seminarilor noastre. Timpurile de mâne și poimâne vor arăta clar bisericii noastre calea care va fi constrânsă să o facă precum au făcut-o și alte biserici, cari în cunoștința vieții reale și crude ori că au pus anumite licee sub conducerea de preoți-profesori ori că și-au ridicat singure licee începând formarea sufletească a viitorilor preoți dela prima clasă liceală.

La vârsta de 20 sau 21 ani este nespuse de greu să afli de a gata predispoziția pentru cariera preoțească.

Motivele materiale cari pot să țină departe pe tinerii nostri dela căriera preoțească cu timpul mai nou sunt atât de des și bine discutate încât nu le țin de lipsă să le analizăm și de astădată.

Pe lângă școala secundară, care accen-

tuez, că fără voia ei desvoaltă o mentalitate, un gust și un fel de cultură care nu se prea poate împăca cu studiul teologiei, al doilea factor care explică mulțimea parohiilor noastre neîndeplinibile este viața înșasi a preotului nostru. Majoritatea studenților noștri sunt fii de săteni cari cunosc din fir în păr viața preoților noștri de pe sate, așa că este imposibil să le prezenti aceasta viață în culori trandafirii.

De câte ori nu li s'a dat ocaziunea acestor tineri să audă cu urechile și să vadă cu ochii în satul lor, umilirea prin vorbe și fapte până la lacrimă a preotului lor.

De câte ori nu au văzut lupta preotului cu dușmanii și împrejurările în care preotul a rămas bătut de răutate și ignorantă.

Pentru ce am tăgădăui cariera preotească este o carieră de abnegațiune și răbdare la infinit.

El trebuie să fie ca pomul cel bun care trebuie să rodească încontinuu și atunci când la culegerea roadelor se frâng și rup crengile nu are voie să se plângă pentru că chemarea lui este să rabde până în sfârșit.

Cum credeți deci că putem ușor să câștigăm tineri pentru aceasta cea mai grea carieră între cariere care pe lângă un studiu respectabil mai cere *cea mai grea virtute omenească*: *lăpădarea de sine* mai ales întru o lume care dorește să guste până în temelii toate plăcerile vieții?

Chestiunea câștigării de tineri buni pentru seminariile noastre este foarte grea, dar nădăduim, că biserica noastră care are atâți bărbați devotați culți și experți vor afla modalitatea cum trebuie rezolvită mai norocos.

Un singur lucru să-l mai spunem fără nici o pretentie de îndrumare, a treburilor noastre bisericești.

Acum este în pregătire legea pentru organizarea unitară a bisericii noastre, acum ori niciodată sunt momentele, când biserica noastră va trebui să-și deie seama, că preoții sunt făcuți din oase și sânge ca toți oamenii, și că cu democrația, fără margini, împreună cu o dureroasă sărăcie numai merge.

Un preot dela sate.

Biserică română „schismatică“ (?)

I.

Biserica română ortodoxă, în fața „Sionului Românesc” unit din Lugoj, e biserică eretică, iar în fața „Albinei” catolice din București, e până acuma numai biserică schismatică. Va să zică, cei din piața laptelui covăsât, sunt mai haboinici decât cei doșiți în strada Bărăției. Ci cu toate astea: „toți au con-

știință de superioritatea Unirei” și „uniții nu se fac voios schismatici”, zice Albina nr. 172, 17 August 1922.

Și după ce totuși mulți uniți s'au făcut ortodoci și desigur pe viitor se vor face și mai mulți, toți acestea se vor face de sălă ? ! Ale tale dintru ale tale!

Mai departe: Românii ortodoci, toți până la unul, sunt absolut inconștienți de ori ce fel de inferioritate de credință, lacune, și imperfecțiuni de creștinism !

Ei știu, că ortodoxia o au dela Hristos Domnul. Ei mai știu, că dela papalitate au venit în lumea asta, și mai pot veni pe capul creștinilor, totfelul de uniri *superioare*: politicești și omenești, dar nici de cum apostolicești și românești ! Si e mare noroc, că proiectul de concordat a căzut în baltă. Și apoi, revenind la vorba despre inferioritatea „schismatică”, să se știe că schisma adevărată cea românească — ceea ce înseamnă desbinare românească — ni-a venit din Beciu, prin politica Habsburgilor, prin o uniță, care a fost excomunicatul neamului Atanasie, pe care le il aliterase, la vremea, sa patriarhul Ierusalimului, în *Satanasie*.

Dacă „pentru a neamului românesc folos și mângăere” în mijlocul nostru nu poate fi vorbă de calificative ca „eretic” și „schismatic”, negreșit că azi ar trebui puse la fum bazele internaționalului stup dela Bărăție, care mai cântă și descântă tot de erezii și schisme. Ce se naște din pisică tot șoareci mănâncă, cu alte cuvinte: Cine-i fătuț discordiei și al rupturii nu mai e capabil de convertite la unitatea gândului și a simțirii românești !

II.

Și, mai una ! E vorba de așanuniții arhieriei locotenenți, pe cari vrea să și-i în activeze și biserica unită. Ea îi și poate avea cu procedură scurtă. Problema lor e chestie internă a bisericii unite, de vreme ce astfel de diregătorii, nu au prerogative de sfera dreptului public politic. De sine înțeles, că vor fi dotați din vistierile proprii, căci statul nu mai poate fi azi îngreunat cu sarcinile noi și de prisos.

Numai deunăzi se dovedise printr'una din broșurile ce apar în Sibiu — sub învâliș verde, culoarea speranței — că ortodoxii, deși au azi dincoace de Carpații 5 episcopi totuși, pe un cap cad cu mult mai mulți credincioși, decât pe un episcop unit.

E curios din samă afară, că pentru ce nu au cerut uniții astfel de prelați pe timpul ungerilor ? Și mai ales: de ce-i cer acum tocmai dela statul „schismaticilor” ?? Din moștele Orășii și Blajului, se puteau retribui acesti ajutători de episcopi, fără că domeniile să simtă sarcina. Acei vicari-arhieriei și dealcum sunt din ceata capitului și vor avea „prebenda” lor și ca canonici. Iară dacă totuși cumva avea retribuție, e mai redusă, decât cea normată de regulele cancelariei apostolice, pentru episcopii auxi-

liari, binevoească episcopii diecezani a suplini restul din caseta lor și din alte venituri a „mensei” lor, căci în definitiv, un astfel de arhieru servește pe șeful său și numai mijlocul bisericii. Cu o parte ar putea contribui și Papa dela Roma, căci îl se aduc din țara noastră destul „bănuți petrinii”.

În eparhiile mari din Sibliu și Caransebeș, s'au așezat arhierii vicari, nu din vr'o necesitate obiectivă, ci singur numai din marea datorință, de a honora două persoane, cari au prestat bisericii servicii, cari altcum nu se puteau de fel prețui.

În sfârșit, credem, că nu e tocmai bine a se reactiva instituțiunea arhieriei locotenenți! Pricini reale și subiective, numai din caz în caz, pot reclama astfel de reactivări.

În Orient pe vremi, era topenie de episcopi diecezani și episcopi locotenenți de scaun. În Italia catolică și azi sunt așa de numeroși arhierii, ca și protopopii la uniții români. Ci acești episcopi, n-au atâta enoriași, câți au bunăoară partea mai mare a protopresbiterilor ortodoxi români.

Dacă Leon al XIII. a aflat de bine, a cassa numirea istorică, dar blasfemă, a episcopilor în *partibus infidelium*, (în părțile necredincioșilor, nebotezaților), vor avea și uniții bunul simț, de a nu-și intitula arhierii lor, dela scaunele apuse, ale: Geoagiului, Galaților, Beiușului, Ineului, Lipovei, Feleacului etc. etc.

Acestea erau — pe cât erau — episcopii naționale, istorice, dar „eretice” și schismatice”. Ele au apus înainte de metamorfozarea dogmatică alui Atanasie și, în consecință, ce împărtașenie pot avea acești titluri de episcopate ortodoxe și românești cu pater Baranyi, cu pater Pataki și urmașii lor din zilele noastre ? !

Văzând anumite apetituri mai ales la „cei-ce ne urăsc pre noi” pentru ortodoxia noastră și mai ales înconzecvențele lor, „difficile est satyram non scribere”.

Zakonik.

O pildă vrednică de imitat.

— Dania unui plugar. Scrisoarea D-nei baron Popp către acest vrednic plugar. Răspunsul său. —

Mircea Anghel este numele vrednicului țaran, cu inimă nobilă, care a să vărsit o faptă frumoasă și caritativă, dar și caracteristică pentru moralitatea zilelor în cari trăim.

Bătrânul badea Mirea are 71. Dania lui consistă dintr'un corp de case construite masiv din cărămidă, cu cinci încăperi spațioase și foarte igienice, cu pivnița boltită cu mai multe edificii laterale și cu o grădină mare plină de plantațiuni. Valoarea donațiunei trece peste 70.000 Lei.

Aceasta donațiune a făcut-o bătrânul plugar în folosul școlii primare din satul său. Și aici este valoarea etică și estetică a faptel sale.

Scriem aceste rânduri ca să fie pildă vrednică de imitat, dar mai cu seamă să-l cunoască înbogățiții noștri de războiu, milionari și mulți miliardari, cari încă nu s'au gândit să jertfească din punga lor nici un ban pentru binele public.

Lui badea Mircea din Smârdan să-i dăruiască bunul Dumnezeu, zile senine, căci și-a făcut cea mai frumoasă datorință, către scumpa lui patrie.

Generațiile de școlari, cari vor învăța rugăciuni și carte în clădirea donată de nobilul moșneag, își vor aduce aminte cu drag de fapta aceluia pe cari nu l'au cunoscut, dar despre care din tată în fiu se va duce vestea că a trăit ca sămănătorul bătrân, care a sădit pomi, ca să umbrească și hrănească pe cei ce vor veni după el, și care s'a trudit după spusele Sf. scripturi „să-și adune șomori în ceriuri”.

Domniei Sale

Anghel I. Mircea

Smârdan.

Am cetit în „Universul” de astăzi despre donațiunea D-Tale făcută în folosul școlii primare din satul unde Te ai născut. Și mi s'or umplut ochii de lacrimi . . . Ca una care îmi iubesc nemărginit Țara și Neamul, simt o trebuință sufletească să dau expresiune sentimentelor mele de dragoste și admirație pentru *adevăratul* patriot, care cu atâta bunătate și înaltă pricepere înțelege a-și face datoria către Țară! Numele D-Tale va rămânea pentru totdeauna în amintirea oamenilor de bine. De-acî, dela granițele mândrei și adoratei noastre România-Mare Te rog să primești urările mele de sănătate. Și Te mai rog să îmi faci cinstea, ca'n gând să-ți strâng cu căldură mâna „scorțoasă” de munca cinstită de pe urma căreia inima D-Tale nobilă Te-a îndemnat la o faptă atât de generoasă.

Să trăiești bade Mircea !

Arad, 3. VIII. 922.

baronesa Hortense Popp

prezidenta fil. „Soc. ort. a fem. române”, prez. „Soc. Mărăștii”, viceprezidenta „Crucei Roșii a României”.

Doamnă,

Am primit scrisoarea recomandată a Domniei Voastre cu data de 3. VIII. 922. Arad, prin care-mi aduceți mulțumiri, pentru faptul, că am închinat pe veci, casa mea, ca local de școală, satului meu natal, unde pentru prima oară am văzut lumina zilei și am căpătat lumina minții.

Casa este făcută din munca mea, cu mâinile mele celea „scorțoase” după cum bine Vă esprimați Domnia Voastră. Ceeace am făcut, este prea puțin, zic în sinea mea, de român neaș de 71 aui,

pentru faptul, că gândind-mă la ceea ce zice în Sf. Evanghelie, pe care o cetesc zilnic: „Nu trebuie să adunăm comori pământesti, ci comori cerești, că plata noastră multă este în ceruri“!

Sunt un simplu țaran român cu 4 clase primare și prin munca mea cu plugul și cu brațele, am inzeștrăat pe doi băieți ce am avut și o fiică; văzând că satul meu este lipsit de școală, deoarece școala unde am învățat eu pela 1856. s'a ruinat și statul neputându-ne ajuta la timp ca să facem un nou local de școală, am făcut ceea ce DVoastră numiți „mare faptă“, am închinat casa mea școlai.

Sunt cred, oameni bogați, dela origină, care ar putea să facă mult mai mult decât am făcut eu!

Să trăiți Doamnă Prezidentă cu bine, aui mulți și fericiți și Vă mulțumește frumos badea Mircea al bătrân, pentru atenția ce a-ți avut-o pentru el și Vă mai roagă tot frumos să primiți salutările lui din acest colț al mânăsei noastre Romanii mărite.

11 August 922.

Anghel P. Mirea,

comuna Clupercenii-Noul Smârdan
Plasa Calafat Jnd. Dolj.

Principiul programului Herbartian față de cerințele moderne.

— Din viața lui Herbart. —

(Urmare și Fine.)

a) Asociația. Scoateți tăblițele și puneți-le pe masa băncei, luați condeele în mână și despărțiți și voi în harta voastră, județul Argeș, așa cum am făcut eu! Priviți forma județului Argeș așa cum ați făcut-o voi pe tăblițe și vedeți de se aseamănă, or ba cu cea făcută de mine pe tabla clasei!

(În acest moment, propunătorul trece repede printre școlari spre a vedea cum au reușit fiecare ca să reprezinte conturul județului Argeș aprobă pe unii și corectează prin sfaturi pe ceilalți).

Ce ați învățat până acum despre județul Argeș! Ia, spune tu Șteogăr, unde este situat (așezat) acest județ? Tu, M. cu cine se învecinește? Spune tu C. de unde și până unde se întinde județul Argeș? Cine ne-ar putea spune despre ce am vorbit până acuma la județul Argeș?

Spune, tu Boțoman, punctul acesta? Elevul . . . situația și întinderea județului Argeș. Bine.

Iată notez pe tablă acest punct.

1. Situațiunea și întinderea.

Priviți bine la tablă și la tăblițele voastră și spuneți, ce lanț al Carpaților se află în dreptul județului Argeș? Ce râuri curg prin acest județ? Cum se cheamă locul de jur împreună unui râu, prin care el și-a făcut scurgere? R . . . se cheamă vale. Care sunt văile județului Argeș? De ce ape sunt udate?

Iă, gândiți-vă copii, la lanțul Carpaților din dreptul județului Argeș! Ce vârf mai însemnat știți ca vine în acest lanț? R . . . vârful Negoai. Țineți minte, acesta este vârful cel mai înalt dintre toate, câte au Carpații noștri. Așa dar, care sunt râurile, văile și munții județului Argeș? Despre ce învățară-ți, dar a doua oară? R . . . munții, văile și apele județului Argeș. Bine! (Se scrie pe tablă acest al 2-lea punct).

2. Munții, văile și apele.

Ascultați cari sunt avuțiile sau producțiunile acestui județ! În partea muntoasă, acest județ, are păduri întinse de brazi fragi, frasinii, ulmii, tei jugastrii . . . ect. și pe văile Oltului, Topologului și mai ales pe valea Argeșului sunt o sumedenie de herăstrăie, unde se taie lemnele și se fabrică scânduri, care dau din destul Argeșenilor din partea muntelui și le aduc lume venituri; sunt locuri bune de pășune, unde pasc vite multe și bune și pe unde umblă în plină voie căprioarele, mistreții, cerbi și alte animale sălbatice; iar în regiunea dealurilor sunt frumoase livezi de fânașuri, multe siliști de pruni din cari se face multă țuică și bună, din vânzarea căreia Argeșenii câștigă multe parale; se cultivă și cereale, mai ales porumbul și grâul, ba sunt și câteva dealuri cu viță de vie, cari dau struguri buni și poame ca: mere, pere, persici, gutui, cirese, vișine, ect se produc cu îmbelșugare pe dealurile județului Argeș.

Despre ce învățară-ți acum? Să spui, tu Ionescu Ștefan? R . . . despre avuția sau producțiunile județului Argeș. Bine. În ce stă avuția județului Argeș? Care este ideea principală din această parte a lecțiunii? R . . . Producțiunile județului Argeș Iată o scriu pe tablă.

3. Producțiunile și avuția județului.

Ascultați acum să vă spun și localitățile mai de seamă din județul Argeș!

Resedința sau Capitala județului Argeșiu este orașul Pitești, așezat pe malul drept al Argeșului sub poalele unor dealuri acoperite cu vii și cu tot felul de pomi roditori. Pitești este unul dintre orașele frumoase ale țării noastre, are străzi drepte, curate și bine iluminate, are o frumoasă grădină publică în mijlocul orașului și alta și mai minunată la schitul Trivale așezat între chioșcuri, vile și plantațiuni aranjate cu mult gust și pricepere.

Curtea de Argeș este azi un mic orășel așezat pe malul stâng al Argeșului, spre Nord de Pitești, la o depărtare de 37 km. încunjurat de dealuri pline de verdeată și de siliști și lanuri de porumb, de o rară frumusețe. Orașelul Curtea de Argeș ne amintește a II-a resedința domnească alui Negru-Vodă, căci și până astăzi se mai văd ruinele palatului său domnesc, înăuntrul cărora se află biserica zidită de acest domnitor și numită Sf. Nicolae Domnesc, unde este înmormântat; iar vis-à-vis pe dealul despre răsarit se află ruinele Sf. Nicolae (Sân.-Nicoara) între

zidurile curții domnești se află și școala primară de băieți; iar ceva mai la oparte se vede și școala de fete a orașului.

La distanță tocmai 1 km. spre Nord de Curtea de Argeș se înalță falnic, sclipind din depărtare, ca și soarele măreața mănăstire a Argeșului, zidită acum 390 de ani de cătră Neagoe-Vodă, ajutat de meșterul Manole, după cum ați învățat în legenda din anul trecut. Mănăstirea, așa cum se vede astăzi, a fost recălădită în timpul glorioasei domnii a M. S. Regelui nostru iubit Carol I-ii de Hohenzollern.

Aci la Mănăstirea Argeșului se află reședința Episcopiei de Argeș, adică unde stă Pr. Episcop, care are în a sa sfințită oblăduire afacerile bisericesti creștinești din județele Argeșul și Olul. Tot lângă Mănăstirea aceasta-mândră se află și o școală practică de meserii și mai ales de fabricarea vaselor de lut.

În sus de Mănăstire pe frumoasa vale a Argeșului la vre-o 24 km. se află ruinele Cetății Ponorii, zidită de Vlad Țepeș.

Care este reședința județului Argeș? Cum este orașul Pitești? Ce are mai însemnat? Dar Curtea de Argeș unde se află? De unde și trage acest nume? Ce ne aduce aminte acest mic orașel? Ce se află mai de seamă în el și în împrejurime. Ce localitate înșămnată mai are acest județ?

b) (Asimilațiunea). Scoateți tăblițele și însemnați-vă localitățile județului Argeș! Despre ce vorbirăm acum în urmă?

Elevul . . . localitățile județului Argeș.

Bine! Iată scriu pe tablă și aceasta.

4. Reședința și localitățile însemnate.

Planul lecțiunii scris pe tablă clasei.

1. Situațiunea și întinderea.

2. Munții, văile și apele.

3. Producțiunile sau avuția.

4. Reședința și localitățile.

III. Expresiunea a) (Reacțiunea). Ștergeți ceea ce ați desemnat pe tăblițe și băgați sub bănci! Luați ținuta de lecție! Să cântăm „Răuleț Cristalîn“ (Propunătorul șterge din conturul țării, forma județului cu toate elementele însemnate).

Vino la tablă tu Boțoman și desparte conturul județului Argeș!

Tu, Minculescule, așează munții cu piscul lor și trage cursul Argeșului și al Topologului! Vino și tu Bărbucene, și așează reședința județului Argeș, cu cel'alte localități mai însemnate!

Tu, Vasilescule, du-te la hartă și arată județul Argeș cu toate cele învățate

b) (Reproducțiunea). Priviți planul după care ați învățat lecția de azi! Citește-tu Riegler, cele 4 puncte după care v-am descris județul Argeș. (Se provoacă câte un elev să învesmânteze fiecare punct a parte).

Incorporarea rezultatelor. Apoi se pune unul

dintre cei fruntași să reproducă descrierea județului după cele 4 puncte ale planului.

Exerciții. Încotro am apuca de aici să mergem la Pitești? Cu ce ne-am putea duce? R . . . cu trăsura, cu trenul și cu automobilul. Dar dela Pitești, încotro am apuca ca să vizităm Curtea de Argeș cu toate frumusețile ei? Cu ce am putea merge? Dar, la cetatea lui Țepeș încotro am lua-o din Curtea de Argeș?

Scoateți cărțile de geografie, una două! Deschideți la pagina 19! Trei! Citește tu Polca Dumitru!

Luați seama, pentru lecția viitoare să desemnați pe carte cu creionul harta României, însă s'o despartiți în cele 4 regiuni naturale și să faceți conturul județului Argeș cu toate cele ce am (văzut) învățat astăzi.

Vedem acelaș lucru, dar sub diferite numiri. Deci numai de dragul altor nume nouă sau de uritul acestora să le schimbăm?

Tot ce se poate obiecționa la treptele herbartiene este modul lor de aplicare, ținerea orbișă de ele, sablonajul la care ajung unii cari nu studiază lecția, studiată însă fiecare lecțiune și împărțite în trepte conform cerințelor sale, nu duce la sablonaj.

Interesul multilateral despre care ne vorbește un principiu modern este principiul fundamental al programului herbartian.

Cantul, desemnul, modelajul și lucrul manual susceput în programa herbartiană nu are alt scop decât spontaneitatea școlărilor.

Lucrul manual înbinat cu toate studiile după cum am arătat mai sus este provăzut în programa herbartiană prin principiul concentrațiunei ceia ce unii chiar o consideră ca greșală școlii herb. din cauza rigozității pretinsă. O concentare riguroasă ar fi ceva ideal a aduce într'o unitate armonică după cum ele sunt în matură toate cunoștințele necesare anului.

Aceasta ar fi idealul programei și ca orice ideal este numai urmărit dar nici decât realizat întru toate.

Mai sunt și alte idealuri în pedagogie și nime nu-le consideră ca defecte, ci din contră ne nizuim a ne apropia de ele. Așa este și cu concentrarea riguroasă.

S'ar mai putea acuza programa herbartiană și din cauza că nu numără între obiectele sale în clasele inf. Inv. intuitiv înlocuindu-te cu basmele. Din partea mi nici această nu o consider ca o greșală, ci din contră ca deamă de imitat și din partea școlilor noastre, căci ceia-ce se comite aici se suplinese prin desemn, lucrul manual, producând rezultate mai sigure decât prin descrierea lor după cum se face la noi azi.

Dacă se va vorbi copilului numai despre lucruri reale, (cum se face azi la noi în inv. int.) ușor putem provoca în elevi rigiditatea reprezentării care nu crede decât numai în realitate cea mai comună, cea mai materializată, care nu posedă senzibilitate nici pen-

tru creațiunile estetice ale poetului mici pentru pre-simțirile și minunile credinței religioase. (Chr. Ufer.)

În special despre valoarea etică a basmului zice Dr. Rein „Adevăratul basm popular prin jocul fantasei lui expune totdeauna un adânc conținut moral, fiindcă rădăcina lui este în simțământul poetic, care îmbracă un devăr superior în figuri concrete și-l pune în formă unei istorioare. Basmul ascunde în sineși o mulțime de motiuni etice, cari duc dincolo de sfera puterii de închipuire. Fără să dea nici un fel de moralizare pripită, el dă totuși deasă ocaziune de-a deștepta judecata etică, fundamentul oricărei aprecieri morale, de a o cultiva și de a scoate maxime de aici. Ideile etice sunt cea mai de căpetenie parte constituantă a basmelor. Pe ele se întemeieze castitatea care e trăsătura principală a nevinovatei naturi copilărești. În aceasta întâlnire (adecă a castității basmului cu a copilului) zace întâi de toate cauza de a copilul scoate din basme o mulțămire așa de adâncă și de intimă, de ce-l înțelege așa de și de sigur și de ce-l dorește cu atâta dragoste. Cele mai spontane și mai sincere intuițiuni ale sale în lucruri morale, poporul, în basme și le depune. Aceasta simplitate însă ușurează copilului priceperea lor, judecata a clară și neîndoioasă. — Noțiunilor li-se adauge apoi o mulțime de noțiuni de alt soi, toate obiective-inteligente. Căci basmul, chiar dacă stă în multe privințe departe de realitate, totuși el are strânsă legătură cu obicinuite raporturi ale vieții. Materialul etic și inteligent al lor trebuie însă tratat-metodic; a întrebuița numai ocazional și mai mult în mod distractiv basmele — precum au și propus mulți — poate fi primejdios, fiindcă relele, pe cari dversarii basmelor ni le pun în vedere, în ce privește moralitatea ca urmări ale relei înțelegeri ale basmelor, pot într'adevăr să se ivească. Ele se pot înlătura cu siguranță numai print'o trtare serioasă și metodică.

Un lucru trebuie să recunoaștem, Psihologia lui Herbart, de carea în special nu m'am ocupat, în lucrarea de față, s'a învechit. Se naște acum întrebarea că cu învechirea psihologiei lui nu se va dirima și sistemul pedagogic herbartian?

Zichen cel mai mare aderent al psihologiei contrare psihologiei lui Herbart zice că, triumfarea psihologiei nouă nu însămnă căderea pedagogiei herbartiene.

Dacă pedagogia Herbartiană la timpul său a luminaat cu lumina științei ceia ce unii metodicieni dibaci — în urma închinărilor naturale — făceau instintiv, pedagogia modernă bazată pe pedologie ne luminează cauzele diferitelor nesuccese arătându ne mijloacele pentru delăturarea lor.

Putem conchide deci că pedagogia herbartiană în partea ei practică posedă atâta putere de viață încât să se poată conforma științei sale fundamen-

tale, psihologiei moderne și atunci să înflorească din nou.

Iar pedagogia modernă bazată pe psihologia și pedagogia experimentală numai având ca bază solidă principiile didactice; herbartiene poate aduce rode folositoare omeniei.

Așa văd eu situația pedagogică azi, probabil în curând ori mai târziu să se nască respective să se desvoalte un nou Herbart, aceasta însă e chestiunea viitorului.

Arad, la 6 Iulie 1922.

Todor Mariș
profesor de pedagogie la
școala norm. ort. rom.

Șvabii din Bănat și biserica papistă.

Timișoara, 15 August 1922.

Domnule redactor, — Cunoscutul naționalist și publicist șvab, dl Victor Orendi Hommenau, care pe timpul dominațiunii maghiare rămăsese corb alb în mijlocul conaționalilor săi, cecece i-a atras, cum se știe, multe năcazuri și persecuțiuni din partea asupritorilor zilei, a publicat în revista germană „Bohemia” din Praga două articole sub titlul „Renașterea germană în Bănat”, în care expune situația de azi a poporului său. După ce arată că pe vremea ungurilor aproape nu existau școale germane în Bănat, autorul spune că astăzi șvabii au 200 de școale comunale și confesionale, 11 gimnazii inferioare, și școale primare superioare, 1 gimnaziu superior cu 8 clase, 1 școală normală, numărăoase grădini de copii, clase paralele germane la școala de comerț și la cea de meserii, un subsecretar de stat german în ministerul instrucției, conferințe și serbări culturale.

Șvabil, cum arată autorul articolului, se bucură de toate libertățile pentru a-și putea păstra și desvolta ființa etnică, cecece a produs un reviriment național, după epoca îndelungată de asuprire maghiară.

Arată apoi dl Orendi Hommenau că desnaționalizarea șvabilor în Bănat din partea maghiarilor s'a putut face numai și numai prin sprijinul și ajutorul bis. rom. cat., și arată totodată că aceasta biserică și astăzi formează, piedeca principală în readucerea lor la matcă.

Cu privire la această piedecă se exprimă în modul următor:

Cea mai mare piedecă a dezvoltării ideii naționale printre șvabi o constituie clerul catolic. Deși imensa majoritate a parohiilor catolice sânt șvabe și deși majoritatea preoșilor este de origine șvabă, clerul catolic pune toate piedicile posibile rededeștării naționale a șvabilor, continuând politica maghiară.

Și cu toate acestea se mai gădesc în patria noastră și chiar și în Bănat, la Lugoj, români gr.-cat.,

infiltrați de bacilul papismului, cari să ne vorbească despre biserica singură mântuitoare, și cari să dozească importarea ordului iezuitic a acestui element destructiv în patria noastră. Ciudată mentalitate!...

Bănățeanul.

INFORMAȚIUNI.

Personale. P. S. S. părintele Episcop Ioan a sosit la Reședința Sa, Joi în 25 Aug. (7 Sept.) — dela Sibiu, unde fusese la ședințele P. Ven. Consistor Metropolitan.

Profesori noi. Au fost aleși din partea Ven. Consistor, la institutul nostru teologic: Dr. Nicolae Popovici director în Ministerul de culte și Caius Turic prof. la liceul din loc, la școala normală a fost ales Nic. Șoneriu, iar prof. de cântări și tipic la ambele institute, a fost ales subvizorul At. Lipovan.

Libertate religioase. Față de știrile tendențioase publicate prin ziare referitor la prigonirile religioase din Transilvania, Ministerul Cultelor dă un comunicat iscălit de dl. Dr. Petre Ionescu, directorul general al cultelor străine, prin care se spune, că bap-tismul se bucură de o libertate absolută și că a ordonat o strictă anchetă în așa zisele cazuri de prigoniri.

Proiect de salarizare. Prin proiectul de statut al funcționarilor publici, alcătuit de Societatea generală a funcționarilor publici, clerului i se recunosc următoarele lefuri: Preotul ajutor Lei 900 lunar; Preotul cu seminarul inferior 1000 lunar; Preotul ajutor cu seminarul complet 1200 Lei lunar; Preotul cu seminarul complet 1400 Lei lunar; Preotul teolog ajutor 1600 Lei lunar; Preotul licențiat în teologie 2000 Lei lunar. Protoireii sânt prevăzuți cu 2800 Lei lunar. Preoții titulari, ne mai putând fi avansați, vor avea gradatie, adaus familiar, indemnizație de chirie și de localitate. Preoții ca și militarii, se încadrează în statut numai ca normă de salarizare și pensio-nare. Lor nu li se poate aplica nici una din cele-lalte dispoziții ale statutului, cum ar fi îndeo-sebi dispozițiile privitoare la numiri, la disciplină ș. a.

Teologi-cursiști. Cursul de 6 săptămâni, ținut la seminarul teologic din Arad pentru pregătire a teo-logică a învățătorilor cu diplomă dela preparandiile confesionale, s'a terminat în 24 August.

Tipografie nouă se înființează la mănăstirea *Cernica*. În Septemvrie a. c. va începe să funcționeze, sub ocrotirea I. P. S. Sale Mitropolitului primat Mi-ron, ca filială a tipografiei Cărților bisericești din București. Mănăstirea Cernica, cu avere frumoasă, adăpostește 120 monahi, în mare parte bătrâni nepu-tincioși. Prin tipografia ce se înființează, se vor strânge monahi muncitori pentru binele bisericii și al

neamului. Când acești monahi vor dovedi pregătire tehnică și administrativă, tipografia mănăstirii li se va lăsa în complectă conducere și îngrijire.

Invățământul religios. Cu raport la reforma în-vățământului primar, se mai comunică din București:

Obiectul de învățământ al *religiei* se va împăr-tăși în noua programă de o atențiune mai mare ca în trecut. Atât dl inspector general al învățământului normal primar, Nisipeanu, care a prezidat subcomi-siunea II-a, cât și dl profesor universitar de limbele slave de la Cluj, Popovici, care alterna la președenția desbaterilor: ambii în încheerea discuțiunilor au conchis că la acest obiect mai mult ca la oricare altul, trebuie să ne bazăm pe psihologia copilului. În consecință, pentru a cultiva cu adevărat sentimentul religios să recurgem la povestiri morale și parabole cu subiecte vii și concrete, care să miște sufletul copilului. Au fost păreri pentru excluderea simbolului credinței din cl. IV. Rămâne să se stabilească mai târziu. Pe viitor școala și biserica să meargă mână în mână pentru desăvârșirea înaltelor sentimente mo-rale. La fiecare școală primară preotul va veni odată pe săptămână pentru a ținea exortațiune. — Muzica va ocupa un loc de frunte în programul școlii pri-mare, pentru cultivarea sufletului și pentru unificarea sentimentelor patriotice în neamul nostru. Muzica și religia vor merge paralel la fiecare pas. În program vor figura cântări bisericești și cântece din toate ținuturile locuite de români. Duminicile și sărbăto-riile, copiii școlii primare vor forma coruri la bi-sericile respective. Sentimentul religios trebuie mai mult aprofundat în copil, avându-se în vedere starea morală decadentă, în care ne găsim azi. În această privință dl profesor universitar Popovici a afirmat, că numai religia și iubirea de patrie ne va ținea înche-gată România, mai ales dacă avem în vedere minoritățile, care posedă sentimentul religios foarte dezvoltat.

Pelerinaj la Putna. În Sfântul Sinod din primă-vara trecută, la propunerea P. S. Sale Episcopului Nicolae din Cluj, s'a luat hotărârea de-a se organiza un pelerinaj la mormântul marelui voevod Ștefan cel Mare din Putna, ctitorul episcopiei Vadului. Peleri-najul, proiectat pe ziua de 8/21 Septemvrie a. c., este organizat de eparhia Vadului, Feleacului și Clujului.

Ca în anul trecut. Rusia flămânzește mai de-parte. Foamea, în această nenorocită țară, nu poate să înceteze decât odată cu stângerea regimului de astăzi. Deocamdată se continuă pedepsirile cu moarte pentru mireni și preoți.

Incunoștiințare. A ieșit de sub tipar tomul al doilea: „*Predici la sărbătorile Domnului nostru Iisus Hristos, ale sfintei Fecioare Maria și la toți sfinții mari în număr de 33*” din colecțiunea mea de pre-

dici, un volum în 185 pagini de: *Iconom Ioan Mălăescu* profesor Târgu-Jiu. Prețul 25 Lei, cu transportul. De vânzare la autor și Librăria Nicu D. Mișoșescu din Târgu-Jiu. Iar în București la Librăria Suru, Calea Victoriei. Sunt rugați P. C. Protoierei să ne înapoieze listele de abonament.

323 T. 1921-2.

Aviz școlar.

Se aduce la cunoștința celor interesați, că *examele de corigență, particulare, și de concurs (primire) la școala normală ort. română din Arad* vor avea loc în zilele de 1/14 și 2/15 Septembrie a. c., la orele 8 a. m.

În urma renovărilor, ce se fac la Seminar și internatele școlii normale, anul școlar 1922-23 se va începe în 18 Septembrie (1 Octombrie).

Examele de corigență și particulare la institutul teologic se vor ținea în 19 Septembrie (2 Oct.), înscrierile studenților în teologic, reguțați și particulari și elevilor dela școala normală se vor face în 20-23 Septembrie (3-6 Octombrie). La înscrieri studenții Inst. teologic vor plăti în taxe școlare suma de 175 Lei, normalității 95 Lei. Toți elevii interni vor achita la începutul anului și taxele de întreținere în alimente și rata primă în număr.

În 24 Septembrie (7 Octombrie) se vor începe lecțiunile.

On. oficii parohiale sunt rugate a aduce aceasta la cunoștința elevilor noștri din parohiile, ce administrează.

Arad, 9/22 August 1922.

Diracțiunea.

Nr. 2129/1922.

CONCURS REPETIT.

Pentru îndeplinirea catedrelor vacante dela școala normală ort. română din Arad se publică concurs de 30 zile, și anume, pentru:

1. Catedra de religione;
2. „ de l. franceză;
3. „ de desemn și caligrafie.

Dela recurenți se cere: să fie români ortodocși; să aibă cvalificația profesorilor similari ai statului; să dovedească aceste caliții

și studii cu documente originale resp. copii dela notar public regesc, prezentând atestat de botez și de serviciu (dacă vor mai fi fost în serviciu).

Beneficiul ce se pune în vedere este cel pentru profesorii similari ai statului.

Cererile, cu toate documentele necesare vor fi de a se înainta Consistorului eparhial.

Arad, din ședința cons. dela 11/24 Aug. 1922.

Consistorul ort. român Arad.

—□—

1—3

CONCURS.

Pentru întregirea vacantului post de preot din parohia de clasa a III-a Hodoș, din tractul Bejișului, se escric concurs cu termen de 30 zile, dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. O sesie de 32 jughăre, parte arător, parte fânaș.
2. Casă parohială cu 2 camere și bucătărie apoi grajd.
3. Intravilan de 1 jughăr lângă locuința.
4. Țirul parohial legal.
5. Stolele legale și.
6. Eventuala întregire dela stat.

Reflectanții sunt poștiți a-și așterne petițiile concursuale instruate conform legilor în vigoare, în termenul concursual, Comitetului parohial, pe calea oficiului protopresbiteral ortodox român din Bejiș și a se prezenta în Sf. biserică din Hodoș într'o Duminică ori într'o sărbătoare, spre a-și arăta desteritatea în tipic și în rituale, eventual în oratorie și în slujire.

Alesul va avea să supoarte toate dările după sesia și după locuința parohială și după intravilanul parohial.

Concurenții, nainte de a se prezenta în parohie, trebuie să se prezenteze protopresbiterului tractual, spre a-și dovedi, că au cvalificația parohiei, iar dacă sunt din altă dieceză, P. S. D. Episcop diecezan, pentru a cere binecuvântare, în scopul de a putea reflecta.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gheșasim Sârba* protopresbiter.

—□—

3—3

Redactor respouzabil: **SIMION STANA** asesor consistorial

Censurat: **Censura presei.**